

Autenticitet

i Kärnavfallsrådets genomlysningsprogram

Isabel Runebjörk

Innehåll

Inledning.....	s. 4
Läsanvisning	s. 5
Del 1. Kärnavfallsrådets uppdrag och genomlysningens syfte.....	s. 6
Kärnavfallsrådets uppdrag	s. 6
Genomlysningens syfte	s. 6
Politikers behov av information	s. 7
Genomlysningens resultat och produkt	s. 11
Sammanfattande slutsats	s. 12
Rekommendation	s. 13
Del 2. Genomlysningens rapportering – en reflexion.....	s. 14
Syfte och målgrupp	s. 14
Innehåll	s. 15
Struktur	s. 15
Språk	s. 15
Del 3. Autenticitet i genomlysningens programmet.....	s. 17
Sammanfattning	s. 17
Vad är autenticitet	s. 18
Vems autenticitet	s. 19
Har aktörernas agendor någon betydelse?	s. 20
Att analysera autenticitet.....	s. 22
Autenticitet och roll	s. 22
Autenticitet och självbild	s. 24
Berättelseanalys	s. 26
Udda eller unika forskningsrön.....	s. 28
Dramatistisk analys av två texter om kopparkorrosion	s. 28
SKB om kopparkorrosion	s. 29
MKG om kopparkorrosion	s. 30
David mot Goliat? Några reflexioner om ordval och autenticitet	s. 32
Konsekvenser för aktörernas ethos och trovärdighet	s. 34
Slutsats	s. 35
Källor och referenslitteratur.....	s. 37

Bilagor:

1. ”Ett av Sveriges största miljöprojekt” (SKB:s startsida)
2. ”Välkommen till MKG” (MKG:s startsida)
3. ”Udda forskningsrön om kopparkorrosion” (SKB:s rapportering av nytt forskningsrön om kopparkorrosion)
4. ”Svenska forskare: Korrosion av koppar hotar slutförvaret” (MKG:s rapportering av samma forskningsrön om kopparkorrosion)
5. Råutskrift från utfrågningen om djupa borrhål
6. Kjell Andersson, *Genomlysning av beslutsprocess och beslutsunderlag på kärnavfallsområdet – rapport från förstudie*. KASAM Avtal 38/06, april 2007
7. *Direktiv för KASAM* (Dir. 1992:72)
8. *Kärnavfallsrådets verksamhetsplan 2008*

Inledning

Den 14-15 mars 2007 genomförde Kärnavfallsrådet en offentlig utfrågning om slutförvaring av använt kärnbränsle i djupa borrhål i Ingenjörsvetenskapsakademins lokaler på Grev Turegatan i Stockholm.

Utfrågningen ingick i Kärnavfallsrådets program för genomlysning av kärnavfallsfrågan, som förberedelse för rådet att ”kunna vara ett aktivt och effektivt stöd till regeringen inför behandlingen av dessa ansökningar”.¹

Genomlysningsprogrammet vilar på en teoretisk modell, Riscom-modellen. Denna presenterades första gången 1998, i en rapport från Statens Kärnkraftsinspektion.² Riscom-modellen ska ge ett sätt att strukturera de samtal och utfrågningar som genomlysningen består av, så att dessa uppfyller följande kriterier:

1. sanning
2. relevans
3. autenticitet

Författaren till denna rapport fick under hösten 2007 i uppdrag att ge förslag till kvalitetssäkring av vissa aspekter av genomlysningsprocessen med fokus på aktörers autenticitet.³ Tanken var att det måste finnas sätt att säkerställa att ett kriterium är uppfyllt, om det ska vara meningsfullt att använda. (Detta gäller förstås i lika hög grad för begreppen ”sanning” och ”relevans” – vad är sanning och vad menar vi med kravet på relevans? Den här gången låg dock fokus på autenticitet.)

Detta visade sig bli en komplex process som kom att resultera i en diskussion om genomlysningsprogrammets syfte, inte minst i förhållande till Kärnavfallsrådets uppdrag.

---

¹ <http://www.karnavfallsradet.se/Bazment/41.aspx>

² Andersson, K., Espejo, R., Wene, C-O. *Building channels for transparent risk assessment*, SKI Report 98:5, RISCOM pilot study, Stockholm 1998.

³ Avtal gällande kvalitetssäkring av autenticitetsaspekten i genomlysningsprocessen (Kasam 35/07)

Läsanvisning

Denna rapport är skriven ur ett praktikerperspektiv, framför allt utifrån politiska beslutsfattares behov av överblick och klargörande av komplexa frågor – i detta fall i frågan om hur kärnavfall ska slutförvaras. Rapporten har tre, relativt fristående, delar:

Del 1 diskuterar genomlysningssystemet i ett helhetsperspektiv: vad ska programmet konkret leda till? Hur förhåller sig genomlysningssystemet till rådets uppdrag? Hit hör också frågan om hur rådets uppdrag som rådgivare till regeringen ska tolkas. Denna del utmynnar i en rekommendation om hur man kan arbeta vidare för att förtydliga genomlysningssystemets syfte i förhållande till rådets uppdrag.

Del 2 är en reflexion kring rapporteringen från genomlysningssystemet – framför allt med tanke på en eventuell slutrapport. Denna del är självständig i förhållande till övriga delar, men skriven i anslutning till del 1:s diskussion om genomlysningssystemets syfte och resultat.

Del 3 behandlar begreppet autenticitet i genomlysningssystemet. Denna del tillkom först, och ledde så småningom till resonemangen om genomlysningssystemets syfte. Den kan läsas relativt fristående, och innehåller en diskussion av begreppen autenticitet och aktör, förslag på en modell för att analysera autenticitet hos organisationer, samt ett exempel på hur en sådan analys kan gå till.

Del 1:

Kärnavfallsrådets uppdrag och genomlysningsprogrammets syfte

Kärnavfallsrådets uppdrag

Kärnavfallsrådets uppgift är ”att utreda frågor om kärnavfall och om avställning och rivning av kärntekniska anläggningar och för att lämna regeringen och vissa myndigheter råd i dessa frågor”. Enligt direktivet är rådets uppdrag slutfört när regeringen beslutat i anledning av en ansökan om slutförvar för använt kärnbränsle och högaktivt kärnavfall i Sverige.⁴

Vad innebär det då att lämna regeringen råd? Råd kan vara av mycket olika art, från att förorda en specifik handlingsväg till att ge generella råd om exempelvis vilka faktorer regeringen bör ta hänsyn till vid sitt beslut. När och i vilken form ska rådet presentera sina råd till regeringen? Vilken plats och vilken betydelse kommer dessa råd att få i regeringens beslutsprocess?

Ska rådet presentera ett öppet beslutsunderlag, där alla argumentationslinjer presenteras jämsides varandra utan viktning? Eller ska rådet enas om rekommendationer om hur regeringen bör tolka beslutsunderlag eller besluta avseende slutförvar av använt kärnbränsle? Denna fråga är central för hur genomlysningsprocessen kan kvalitetssäkras.

Genomlysningsprogrammets syfte

I rådets VERKSAMHETSPLAN 2008 framgår att syftet med genomlysningsprogrammet är:

”att bidra till en tydlig genomlysning av beslutsprocess (regelsystem och olika aktörers roller) och beslutsunderlag (främst SKB:s arbete samt andra aktörers bedömningar av SKB:s arbete) inför kommande tillståndsprövningar avseende inkapslingsanläggning och slutförvar för använt kärnbränsle.”

I förstudien till genomlysningsprogrammet som publicerades i april 2007⁵ som börjar med i stort sett har samma formulering, finns en fortsättning: :

---

⁴ Direktiv för KASAM (Dir. 1992:72)

⁵ Kjell Andersson: *Genomlysning av beslutsprocess och beslutsunderlag på kärnavfallsområdet – rapport från förstudie*. s.8

”Genomlysningens program ska bidra till att de politiska beslutsorganen, d.v.s. regering och berörda kommuner, *ges bästa möjliga beslutsunderlag*.⁶ (min kursiv) Genomlysningens program ska ge kunskapsuppbyggnad genom utfrågningar, seminarier och liknande verksamhet. Programmet syftar därigenom till att *stärka KASAM:s roll som rådgivare till regeringen* samtidigt som genomlysningen bör bli en resurs för övriga intressenter i den kommande tillståndsprövningen.” (min kursiv)

Genomlysningens program ska alltså:

- öka transparensen i beslutsprocess och beslutsunderlag
- bidra till att regeringen och de berörda kommunerna får bästa möjliga beslutsunderlag
- stärka Kärnavfallsrådets roll som rådgivare till regeringen

Eftersom genomlysningens syfte bland annat beskrivs som att stärka rådet i dess rådgivande funktion är en viktig fråga vad genomlysningen ska leda till i konkreta termer. Vad innebär ”bästa möjliga beslutsunderlag”?

Politikers behov av information

När de politiska partierna kommenterade kärnavfallsfrågan under den offentliga utfrågningen 14-15 mars 2007, visade det sig att de flesta politiska företrädarna är dåligt insatta i frågan. En riksdagsledamot konstaterade att politikernas engagemang börjar när mediernas intresse tar fart och detta är när det är dags att ta beslut i frågan.⁷ En annan riksdagsledamot uttryckte i ett samtal med Kärnavfallsrådets kansli och författaren av denna rapport (3/4 2008) att nyhetsmedia då dessutom är en viktig källa till information.

Alltså: politikerna tar ställning till en så komplex fråga som kärnavfallsfrågan när tiden för utredande och reflexion i stort sett är ute, med nyhetsmedia som informationskälla.

Politiker är långt ifrån en homogen grupp – förutom att de skiljer sig i partitillhörighet och ideologisk grundsyn, skiljer de sig när det gäller bakgrund, ålder, kön, etnisk

---

⁶ Kjell Andersson: *Genomlysning av beslutsprocess och beslutsunderlag på kärnavfallsområdet – rapport från förstudie*. s.8

⁷ Kasam rapport 2007:6s. 71

härkomst, drivkrafter, utbildning, etc. – de är kort sagt lika olika som alla andra.

Dessutom arbetar de på olika nivåer i det politiska systemet:

De som är mest engagerade i kärnavfallsfrågan är kommunpolitiker i de kommuner som är aktuella för slutförvar. Dessa politiker är engagerade och kunniga, men konstaterar själva att de inte alltid förstår vad de sakkunniga säger – de måste helt enkelt lita på ”expertisen”. *”Även om jag inte begriper ett ord av det här, verkar det här vara en kille som förstår det här”*, som en kommunpolitiker uttryckte det under den offentliga utfrågningen om systemanalys⁸. En annan konstaterade: *”Här handlar det om förtroende för SKB och myndigheterna om vi ska säga ja eller nej.”* Det handlar alltså om förtroende för personer med sakkunskap, om dessa personers ethos, även för de politiker som är direkt inblandade i samrådsprocessen.

En mellannivå är riksdagsledamöterna, som vare sig direkt representerar någon kommun, eller är med och fattar beslut. Men även om de övergripande besluten i kärnavfallsfrågan fattas av regeringen, som har sina sakkunniga till hjälp, kommer riksdagens ledamöter att ha en opinionsbildande roll inom sina partier. Dessa ledamöter saknar ofta helt sakkunniga till hjälp att tolka rön och argument, och de har mycket begränsat med tid att sätta sig in i frågan. De kan vara de som kommer att påverkas mest av media och lobbyister, om de inte har något alternativ som är lika lättillgängligt.

Politiska beslutsfattare på regeringsnivå är de som är längst bort från det dagliga arbetet med frågorna kring kärnavfall, men det är dessa som kommer att fatta de övergripande besluten om det ska slutförvaras. De har tillgång till hela kanslier med handläggare och sakkunniga.

Oavsett de olikheter som finns, har politikerna några saker gemensamt:

- de har ont om tid, deras kalendrar är ofta fullbokade
- varje enskild politiker har mycket varierande uppgifter, och de har relativt små möjligheter att på egen hand sätta sig in i alla sakområden

---

⁸ 24 april 2008

- de är därför beroende av politiska sekreterare och assistenter för att skaffa sig underlag, och det underlag de direkt själva kommer i kontakt med är ofta presenterat av nyhetsmedia eller intressegrupper och lobbyister

Detta sammantaget innebär att de alla i sitt dagliga arbete är helt beroende av sina källors värderingar när det gäller att sälla och bedöma information: politiska sekreterare och sakkunniga, nyhetsjournalister och lobbyister.

I den mån de själva deltar som åhörare vid offentliga utfrågningar, är de beroende av den uppfattning de själva får av källans ethos, och detta gäller även de relativt insatta kommunpolitikerna. Härvidlag skiljer sig inte politiker från resten av befolkningen.

När sakfrågan är komplex, teknisk och svår att överskåda, kan den enskilda talarens personliga trovärdighet bli en viktig faktor för hur beslutsfattaren kan komma att uppfatta frågan. Aristoteles konstaterar i *The art of Rhetoric* att talarens karaktär förmodligen är hans viktigaste argument⁹, och den amerikanske litteraturvetaren Marshall W. Alcorn formulerar det så här:¹⁰ *Character in many cases is the force of an argument.*

Experimentell forskning inom socialpsykologi och retorik, framför allt under mitten av 1900-talet stödjer påståendet att talarens karaktär ofta är hennes viktigaste argument,¹¹ och det har sannolikt bland annat att göra med det faktum att de flesta av oss, politiska beslutsfattare såväl som folk i allmänhet, är lekmän inom de flesta områden och därför ofta saknar specifik sakkunskap.

De behöver då ha trovärdiga källor, som kan sammanfatta och förklara frågan på ett sådant sätt att de kan bilda sig en uppfattning. På så sätt skiljer sig den politiska beslutsfattaren alltså inte från den vanliga väljaren – de flesta av oss saknar sakkunskap inom olika specifika områden, och behöver hitta genvägar till förståelse av komplexa frågor.

---

⁹ Aristotle, *The Art of Rhetoric*, (1991), s. 75

¹⁰ Baumlin, James S. & Tita French Baumlin, s. 4

¹¹ se exempelvis McCroskey & Young

En riksdagsledamot konstaterade i möte¹² med Kärnavfallsrådets kansli och författaren till denna rapport att: ”Det bästa vore om alla forskare kunde enas om vad som är det bästa, och sedan tala om det för oss som ska fatta beslut.”

Eftersom det dels är tveksamt om det finns ett ur alla perspektiv bästa, och det är tveksamt om alla forskare någonsin skulle kunna enas om hur detta Bästa ser ut, är denna önskan en slags utopi, som dessutom skulle innebära att politiska beslutsfattare skulle vara överflödiga.

I stället kan vi då använda genomlysningssprocessen för att hjälpa beslutsfattare att överblicka en sakfråga ur så många perspektiv som möjligt, och kunna behålla sin integritet i förhållande till olika aktörer och deras varierande förmåga att skapa förtroende för den egna personen/organisationen.

När det gäller komplexa sakfrågor måste vi välja vem vi ska tro på, och då handlar det om källans trovärdighet. Eftersom det är svårt att bedöma källans sakkunnighet för den som själv inte är sakkunnig, blir det andra faktorer som avgör. Det största hotet mot integriteten i det politiska beslutsfattandet är den roll individuella aktörers (lobbyisters) ethos spelar, och risken att bästa retoriker vinner. ”*The media is the message*”¹³ gäller i hög grad även när mediet är en aktör.

I ljuset av detta spelar Kärnavfallsrådet en mycket viktig roll för att hjälpa de politiska beslutsfattarna att överblicka kärnavfallsfrågan – inte minst med tanke på rådets vetenskapliga bredd och förhållandevis oberoende ställning i relation till övriga aktörer inom kärnavfallsområdet.

Frågan om varmed rådet konkret ska bidra är dock fortfarande inte helt klar.

---

¹² 3 april 2008, i Kärnavfallsrådets lokaler på Regeringsgatan

¹³ Marshall McLuhan, 1964 *Understanding Media: The Extensions of Man*; 1st ed. NY: McGraw Hill

Genomlysningens resultat och produkt

Det är inte helt klart huruvida Kärnavfallsrådet ska leverera specifika rekommendationer för hur regeringen bör tolka beslutsunderlag och fatta beslut, eller om det ska bistå med att klargöra alla argumentationslinjer i beslutsunderlaget.

- Om processen ska leda till en rekommendation, ökar betydelsen av själva genomlysningprocessen. Processen blir mycket tydligt en lärprocess, där alla deltagares gemensamma förståelse är avgörande för kvaliteten i slutprodukten, (rekommendationen), och denna produkt blir så att säga bara sista steget i processen.

Det finns dock risker med att betona genomlysningprogrammet som en lärprocess. Seminarier och utfrågningar är visserligen offentliga, och politiker är ofta speciellt inbjudna, men det är svårt att skapa intresse - på den offentliga utfrågningen den 14 mars 2007 var få politiker närvarande, och knappast någon från media. De som ska fatta de övergripande besluten i frågan ingår alltså inte i lärprocessen.

Dessutom uppstår det bland dem som är aktivt inblandade i processen, oavsett om de är för eller emot kärnkraft eller specifika slutförvarsmetoder, ett slags socialt konsensus (doxa) om ”*vad som är och vad som bör vara fallet*”,¹⁴ vilket i sin tur påverkar Riscom-modellens krav på relevans. Vad som är relevant inom ett sammanhang behöver inte vara det för människor som kommer utifrån och vice versa. Detta blev tydligt under den offentliga utfrågningen i mars 2007, när en ung man som arbetade som politisk assistent i riksdagen ställde en fråga som ansågs så irrelevant av moderatorn, att han inte ens fick svar.¹⁵ Han lämnade kort därefter utfrågningen.

- Om processen däremot ska leda till en förutsättningslös genomgång och tydliggörande av beslutsunderlag, där alla argumentationslinjer presenteras jämsides varandra utan viktning, blir slutprodukten mer fristående och viktigare i sin egen roll. Med ett sådant syfte blir processens huvudresultat genomlysningens slutrapport.

---

¹⁴ Rosengren, s. 74

¹⁵ Råutskift, s. 3

Det finns emellertid anledning av vara pessimistisk även när det gäller möjligheterna att helt objektivt endast förmedla kunskapsläget inom kärnavfallsfrågan. Doxa spelar förstås in även här: ”Endast illusionen om det allsmåktiga tänkandet kan få oss att tro att det mest radikala tvivel skulle kunna upphäva de fördomar som vi blandar in i vårt tänkande och som hör samman med våra lojaliteter, vår delaktighet och vår komplicitet. /.../Här om inte förr ser vi en anledning att tvivla på vår förmåga att diskursivt medvetandegöra det vi vet och kan – alltså i ortodox mening uttrycka vårt vetande”.¹⁶ Men genom medvetenhet om problemet och om sin egen subjektivitet kan man närma sig någon slags objektivitet, och här är återigen rådets sammansättning och breda vetenskapliga kompetens en tillgång.

Mot bakgrund av politiska beslutsfattares sårbarhet för påverkan från starka lobbygrupper, behövs en balanserande kraft, en möjlighet att få en nyanserad bild av hela läget, inklusive de åsiktslinjer som kan uppfattas som att de faller utanför ramen för nuvarande doxa. Om rådet ska ta ställning och leverera raka rekommendationer i specifika frågor, kommer dess bidrag inte att skilja sig mycket från andra sakkunniga som beslutsfattarna har till sin hjälp. En förutsättningslös och tydlig genomgång av de argumentationslinjer som finns, utmanade och klargjorda i offentliga utfrågningar och seminarier, skulle däremot innebära ett genuint och unikt bidrag till politikernas beslutsprocess.

Sammanfattande slutsats

De övergripande besluten i kärnavfallsfrågan kommer att fattas av regeringen, med riksdagens ledamöter som politiska samtalspartners.

Politiker har ont om tid, och relativt små möjligheter att på egen hand sätta sig in i alla sakområden. De är sårbara för påverkan från opinionsbildare, och beroende av sina källor och dessas värderingar: politiska sekreterare och sakkunniga, nyhetsjournalister och lobbyister.

Därför behövs en balanserande kraft, en möjlighet för beslutsfattare att skaffa sig en egen nyanserad bild av tekniskt och värderingsmässigt komplexa områden (inklusive de åsiktslinjer som kan uppfattas som att de faller utanför ramen för rådande doxa). Här

---

¹⁶ Rosengren, s. 74

har Kärnavfallsrådet ett unikt bidrag genom sin breda sammansättning och sin roll som rådgivare till regeringen.

För att stärka rådet i denna roll har genomlysningsprogrammet kommit till. Men rådets roll är ännu något oklar: vad innebär, konkret, rådets roll som rådgivare till regeringen? Vilken typ av råd behöver regeringen (och övriga politiska beslutsfattare)? Hur ska dessa råd presenteras?

Först när dessa frågor är besvarade kan genomlysningsprogrammet utvärderas i relation till Kärnavfallsrådets uppdrag, och först då kan programmets produkt kvalitetssäkras.

Rekommendation

Min rekommendation är att rådet klargör vad dess uppdrag är och ska leda till vad gäller rådgivning till regeringen inför dennas beslut om slutförvar av kärnavfall, genom att göra en undersökning av vad aktuella politiska beslutsfattare har för konkreta behov och förväntningar och be regeringen om nya, tydligare direktiv.

Detta klargörande bör sedan ligga till grund hur rådet formulerar genomlysningens syfte i förhållande till rådets uppdrag. De nya direktiven bör vidare ligga till grund för utformningen av kommande rapporter och genomlysningens slutprodukt.

De politiker som ska fatta de övergripande besluten i frågan om hur kärnavfallet ska förvaras, deltar inte i den lärprocess som genomlysningsprogrammet ska vara. Därför är kvaliteten på programmets rapporter, inte minst en eventuell slutrapport, av avgörande betydelse för programmets resultat. En noggrann analys av huvudmålgruppernas (främst beslutsfattare på riksnivå) behov och förväntningar bör därför utmynna i en tydlig och klargörande instruktion till hur rapporterna, framför allt slutrapporten, ska läggas upp.

Del 2:

Genomlysningens rapportering – en reflexion

Redan nu, och så att säga i avvaktan på nya direktiv, skulle jag vilja göra en reflexion kring genomlysningsprogrammets rapportering.

I förstudien till genomlysningsprogrammet fastslås att: ”Genomlysningsprogrammet ska ge kunskapsuppbyggnad genom utfrågningar, seminarier och liknande verksamhet.”¹⁷ För att denna kunskap ska komma även dem till godo som inte deltagit i offentliga utfrågningar, publicerar Kärnavfallsrådet löpande rapporter.

En viktig målgrupp för dessa, och för den slutrapport som kan komma att bli ett resultat av genomlysningsprogrammet, är politiker på olika nivåer. De som ska fatta de övergripande besluten – och dessas politiska samtalspartners – är inte med i genomlysningsprocessens kunskapsuppbyggnad, och har ingen förförståelse i frågan när det är dags för att förbereda beslut. Rapporteringen måste därför föregås av en noggrann analys av dessa gruppers behov.

Några allmänna kommentarer kan dock göras redan här:

Syfte och målgrupp

Om rapporterna från genomlysningsprogrammet ska fylla sin funktion fullt ut och nå alla målgrupper, är det viktigt att de är intresseväckande och begripliga för vem som helst, och att de inte kräver några förkunskaper.

Man bör inte räkna med att läsaren har mer än gymnasieutbildning; det ska inte krävas högskoleutbildning för att få en chans att skaffa sig en informerad bild av en så viktig framtidsfråga som kärnavfallshanteringen. Dessutom har långt ifrån alla politiker högskoleutbildning – ens i regeringsställning.

Detta ställer krav både på innehåll och formuleringar.

---

¹⁷ Kjell Andersson: *Genomlysning av beslutsprocess och beslutsunderlag på kärnavfallsområdet - Rapport från förstudie*, s.8

Innehåll

För att ge en allsidig bild behöver rapporten kortfattat beskriva de huvudlinjer som finns: vilka styrkor varje linje har, och vilka svagheter eller obesvarade frågor som finns. Tekniska beskrivningar bör hållas till ett minimum, och läggas i bilagor för den som vill fördjupa sig.

Fokus måste konsekvent hållas på läsaren när skribenterna väljer material, inte på de krav experter kan ställa på utförligheten i rapporten. En utförlig rapport som inte läses uppfyller inte sitt syfte, och då är ett av genomlysningens syften förfelat.

Struktur

Rapportens struktur bör följa läsarnas, politikernas och den intresserade allmänhetens intresse och behov. Det kan exempelvis se ut så här:

- 1) En snabb överblick över frågan, med de huvudperspektiv som finns.
- 2) Ordförklaringar.
- 3) Varje argumentationslinje för sig, med huvudtes, argument, motargument och argument mot motargumenten.
- 4) En kortfattat presentation av de aktörer som finns.
- 5) En sammanställning av aktör - argumentation, så att läsaren kan identifiera vilka aktörer som står för vilka ståndpunkter.
- 6) Bilagor med de tekniska beskrivningar som kan vara intressanta för den mer intresserade läsaren.

Språk

Antingen kan rapporten skrivas av en person/personer som är insatta i frågan, eller av lekmän – vetenskapsjournalister eller språkkonsulter.

Sannolikt är det en fördel om rapporten skrivs av personer som insatta eller delaktiga i genomlysningsprocessen, eftersom de lättare kan förstå och klargöra de argument som finns – särskilt som de kanske själva varit med om att utmana argumenten och genomlysa dem. Detta förutsätter dock att rapporterna granskas av utomstående, som inte är en del i rådande doxa – enkelt uttryckt: som inte ingår i ”kärnfamiljen”.

För att genomlysningens programmet ska fylla syftet att bidra till kvaliteten i den politiska beslutsprocessen, bör den resultera i en rapport som är användbar för målgrupperna. Det innebär i korthet att de måste vara läsarvänliga och begripliga för alla samhällsintresserade medborgare.

Del 3

Autenticitet i genomlysningsprogrammet

Genomlysningsprocessen¹⁸ gäller aktörerna i frågan: vilka fakta de presenterar, huruvida dessa fakta är relevanta samt aktörernas autenticitet. Men vad är då autenticitet, och vems autenticitet är det vi diskuterar? Och spelar aktörernas autenticitet någon roll?

Detta avsnitt börjar med en sammanfattning, varefter jag går igenom frågorna i detalj.

Sammanfattning

- 1) Autenticitet kan, när det gäller organisationer, definieras som samstämmighet mellan kommunicerad roll och verklig roll, och analysen gäller då huruvida organisationen kommunicerar sin verkliga roll och därmed sammanhängande drivkrafter.
- 2) Ett sätt att analysera organisationers autenticitet är att utgå från aktörens roll. Mot bakgrund av denna analyseras:
  - (a) hur aktören beskriver sin roll i sina officiella självpresentationer
  - (b) hur aktörer uttrycker sin syn på sin egen roll, när de inte har för avsikt att göra det: det vill säga i andra texter än självpresentationer
  - (c) om det finns diskrepanser – antingen mellan aktörens verkliga roll och hur den kommunicerar sin roll, eller mellan aktörens avsiktligt kommunicerade roll, och den självbild som framträder vid analys av annan kommunikation än självpresentationer.
- 3) Syftet med att analysera autenticitet är att kunna tydliggöra och diskutera aktörernas drivkrafter.
- 4) Denna analys är medel, inte mål. De diskrepanser, eller möjliga brister i autenticitet som kanske finns, kan bli föremål för genomlysning, för att klargöra vilka drivkrafter och resonemang som kan ligga bakom ett ställningstagande. Det är bara som en del av genomlysningen av argumentation som autenticitetsresonemanget kring aktörer möjligen har betydelse. Dock är det inte självklart att frågan om autenticitet, eller bristande sådan, har betydelse för huruvida en argumentation är giltig.

---

¹⁸ bilaga 1.

Vad är autenticitet?

Riscom-modellens skapare definierar autenticitet som avsaknad av dold agenda. Frågan om dold agenda kom upp under den offentliga utfrågningen i mars, i relation till båda huvudaktörerna: miljörelsen mot kärnkraft och SKB.

Marika Dörwaldt från Milkas konstaterade att kärnkraftsindustrin får en dubbel roll när den själv ska hålla i processen med miljökonsekvensbeskrivningar och samråd. ”De får ju dubbla roller eftersom de både ska hålla i processen och är en part som har vissa intressen.”¹⁹

Här har vi alltså en aktör med en potentiellt dold agenda: kärnkraftsindustrin, som under föregivande av att vara en objektiv ledare av miljökonsekvensbeskrivningar i själva verket kan misstänkas för att beskriva verkligheten på ett sätt som gynnar deras egna förslag och deras egen verksamhet.

Göran Skytte tog samtidigt upp påståendet att det inom miljörelsen krävs fortsatta utredningar om kärnavfallsfrågan för att stoppa kärnkraften.

Här skulle alltså båda aktörerna kunna vara icke autentiska – båda skulle ha en dold agenda.

Men både begreppen dold agenda och autenticitet är problematiska begrepp som närmare behöver redas ut.

För det första räcker det inte med att definiera autenticitet som brist på dold agenda – eller bristande autenticitet som föreliggandet av en dold agenda. Att en utomstående betraktare uppfattar en dold agenda betyder inte att aktören har en handlingsplan som den avsiktligt döljer.

“Sometimes the traditions of an individual’s role will lead him to give a well-designed impression of a particular kind and yet he may be neither consciously nor unconsciously disposed to create such an impression.”²⁰

---

¹⁹ Råutskrift s. 7

²⁰ Goffman, s.18

Alfred Lindsmith and Anselm Strauss konstaterar att både freudianer och marxister misstror människors utsagor om sina egna motiv²¹:

Marxister anser att sådana utsagor tjänar som täckmantel för verkliga ekonomiska motiv. Detta handlar om en avsiktlig dold agenda (och ett exempel skulle just kunna vara om SKB i själva verket går industrins ärenden för att snabbast möjligt få fram ett slutförvar). Freudianer å andra sidan talar om rationaliseringar, vilket innebär att socialt acceptabla motiv tillåter jaget att undertrycka motiv som är socialt oacceptabla, eftersom de uttalade motiven räcker som förklaring för de ”verkliga” drivkrafterna.²² Här handlar det då istället om en agenda som är undertryckt eller dold för individen själv.

Begreppet dold agenda *kan* alltså fungera som definition av bristande autenticitet, men den är inte tillräcklig – åtminstone inte när vi talar om individer – och inte nödvändig. Jag kommer att diskutera organisationers autenticitet nedan, under ”Autenticitet och roll”.

Begreppet autenticitet är ett komplext och svårhanterligt begrepp, som dels är avhängigt vem eller vad begreppet gäller och dels vad autenticiteten står i förhållande till. Till det egna jaget? Till en organisations roll? Till kommunikationen med en annan människa. Dessutom beror definitioner av autenticitet också på (exempelvis psykologiska) definitioner av identitet. För vår diskussion är den relevanta frågan därför först och främst vems autenticitet vi talar om.

Vems autenticitet?

Vilka talar vi egentligen om när vi i kärnavfallsfrågan talar om aktörers autenticitet – talar vi om individer eller om organisationer?

När vi talar om aktörer i exempelvis kärnavfallshanteringsfrågan talar vi ofta om organisationer: myndigheter som SKI (Statens kärnkraftsinspektion), SSI (Statens strålskyddsinstitut), företag som SKB (Svensk Kärnbränslehantering), intresseorganisationer (ofta kallade NGO:s, Non Government Organisations) som Naturskyddsföreningen och Miljövänner för Kärnkraft. Dessa aktörer publicerar

---

²¹ Brisset, D., Edgley, C, s. 155

²² Brisset, D., Edgley, C. s. 155

rapporter, har egna webbplatser och argumenterar i olika organ för den ståndpunkt organisationen har.

När vi å andra sidan talar om offentliga utfrågningar och debatter är det enskilda individer som gör inlägg. Visserligen är de flesta av dessa individer där i egenskap av representanter för organisationer, men deras formuleringar och sätt att argumentera reflekterar både dem själva som individer och bakomliggande organisationer.

Den enskilda talarens ethos och autenticitet får framför allt betydelse i det direkta mötet mellan beslutsfattare och representanter för de organisationer som är aktörer i en viss fråga. Eftersom genomlysningsprogrammet är en arena där aktörers argument utmanas som ett led i att klargöra argumenten för beslutsfattarna, minskar här betydelsen av enskilda personers ethos, och vikten av organisationen som aktör ökar.

Fortsättningsvis talar vi därför här om organisationen som aktör.

Har aktörernas agendor någon betydelse?

Om genomlysningsprocessens uppgift är att klargöra sakargumenten, spelar det då någon roll vem som säger vad, eller vad aktörerna har för eventuell agenda, dolda eller ej?

Om miljörelsen mot kärnkraft har en dold agenda, som går ut på att stoppa kärnkraften – betyder det att deras argument inte är giltiga?

Om SKB har en dold agenda som går ut på att främja kärnkraften – kan man då inte analysera deras argument på saklig basis? Spelar deras autenticitet i frågan, huruvida de har en dubbel eller en dold agenda, egentligen någon roll?

Såvitt jag kan se är svaret på det både ja och nej.

Å ena sidan måste sakargumenten till slut stå för sig själva. I de flesta sammanhang spelar källans trovärdighet en stor, kanske avgörande roll, för hur en fråga uppfattas. Genomlysningen bör leda till att sådana karaktärsaspekter minimeras. Här kommer

själva argumenten i centrum, inte vem som uttrycker dem. Om argumenten ska klargöras, snarare än bedömas, blir det mindre intressant vem som har en viss agenda, och huruvida aktören är autentisk eller ej.

Å andra sidan behöver genomlysningens genomförare till fullo förstå de resonemang som förs och de argument som presenteras, för att kunna ge politiska beslutsfattare ett så allsidigt beslutsunderlag som möjligt. Då underlättar det säkert att förstå vilka bakomliggande värderingar och drivkrafter som finns.

In order to obtain a true or correct interpretation of a situation, one thus attempts to rule out all bias stemming from personal involvement and to base interpretation upon genuine evidence, so that if possible all disinterested observers may agree on "the facts" ²³.

Även om svaret inte är entydigt när det gäller huruvida analyser av aktörers autenticitet behövs, finns det alltså anledning att gå vidare och undersöka hur autenticitet kan analyseras.

---

²³ Brisset, D., Edgley, C.s. 156

Att analysera autenticitet

Autenticitet och roll

Huvudaktörerna i kärnavfallsfrågan är organisationer, och om vi ska analysera autenticitet hos aktörer, kan det vara av värde att utgå ifrån ett resonemang om organisationers roller – de roller aktörerna faktiskt har och de som de uttrycker att de har.

I PR- och marknadsföringsteori²⁴ skiljer man mellan organisationers identitet, image och profil. Med identitet menas vad organisationen faktiskt är, dess faktiska materiella och immateriella tillgångar, produkter, medarbetare, omsättning, ägarförhållanden, företagskultur etc. Med image menas omvärldens uppfattning av en organisation²⁵, och med profil menas det sätt på vilket en organisation vill uppfattas.²⁶

Till skillnad från individer, som kan ha många roller, har organisationer i regel bara en huvudsaklig roll: för börsnoterade företag är den viktigaste rollen att tjäna pengar åt aktieägare, för intresseorganisationer att representera sina medlemmar eller att driva en viss fråga. Organisationens specifika roll är alltså central för dess identitet.

Autenticitet i en existencialistisk bemärkelse gäller individer och handlar om äkthet i förhållande till den egna identiteten. Överfört till organisationer, och den företagsekonomiska definitionen av identitet, skulle autenticitet handla om att vara trogen den roll organisationen faktiskt har.

Detta innebär att en organisations autenticitet kräver att organisationen även i profil (det vill säga hur den önskar uppfattas av omvärlden) är trogen sin verkliga roll. Där det finns en diskrepans mellan den faktiska rollen och den kommunicerade ser vi en brist på autenticitet, som behöver genomlysas och bedömas. Vad innebär denna diskrepans? Varför har den uppstått?

Låt oss ta två exempel från kärnavfallsarenan:

---

²⁴ se exempelvis Nationalencyklopedins definition: http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=209860

²⁵ se exempelvis NE, http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=210496

²⁶ Nationalencyklopedin, http://www.ne.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=178133

Två av huvudaktörerna i frågan om slutförvaring av kärnavfall, är Svensk kärnbränslehantering AB, SKB, och miljörelsen mot kärnkraft, representerade av MKG.

SKB är ett intressentföretag som ägs av företag som producerar kärnkraft. Vattenfall AB är största ägaren, varefter kommer Forsmarks kraftgrupp AB, OKG AB och Eon Kärnkraft Sverige AB. Största ägaren, Vattenfall ägs till 100% av svenska staten.²⁷

Detta är en enkel beskrivning av SKB:s identitet. I detta ligger att SKB:s uppgift och roll är att befördra dessa företags intressen. Dessa företags huvudsakliga roll (möjligen med undantag av det statligt ägda Vattenfall) är att tjäna pengar åt sina ägare.

Trots detta beskriver SKB sin huvudsakliga roll som "ett av Sveriges största miljöskyddsprojekt."²⁸ Att detta är den roll de vill framhålla understryks av att de har denna formulering som rubrik på startsidan på sin webbplats.

Här finns en, åtminstone synbarlig, diskrepans mellan verklig roll (identitet) och kommunicerad roll (profil). Vad beror den på? Vad får den för konsekvenser? Detta kan göras till föremål för frågor under eller som förberedelse till en offentlig utfrågning. Vilken är egentligen SKB:s huvudsakliga roll? Uppenbarligen har miljörelsen mot kärnkraft problem med att de har dubbla roller:

"Det behöver ju inte vara en dold agenda, industrin har i detta fall dubbla intressen," konstaterade Johan Swahn, som satt i panelen för MKG under den offentliga utfrågningen om djupa borrhål.²⁹

Detta är för övrigt en intressant distinktion – kan SKB ha dubbla roller och dubbla agendor, utan att ha en dold agenda?

Om en aktör har två roller och två agendor, som inte är fullständigt förenliga, kommer eventuellt en av dessa agendor att bli den överordnade, den agenda som i slutänden styr

---

²⁷ http://www.vattenfall.se/annual-reports/vf_se/2006/filter.asp?filename=page_001.html

²⁸ Om SKB, www.skb.se

²⁹ Råutskrift, s. 7

aktörens handlande. Om aktören fortfarande kommunicerar att bägge rollerna/agendorna är lika tungt vägande kommer här att finnas en diskrepans mellan verklig roll/agenda och kommunicerad roll/agenda. Och då föreligger en brist på autenticitet.

Ett annat exempel på samma sak är MKG själva.

MKG, Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning är ett samarbete mellan bland andra Naturskyddsföreningen, Fältbiologerna och OSS - Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar. Vidare fanns miljöorganisationen Milkas representerad, som inte är en samarbetspart i MKG, men ändå har en koppling till de andra organisationerna. Exempelvis är den person som under utfrågningen representerade OSS Östhammar, Miles Goldstick, även informationssekreterare i Milkas. Alla dessa organisationer är uttalat emot kärnkraft. (Det finns dock miljöorganisationer som inte är emot kärnkraft – exempelvis Miljövänner för kärnkraft.)

Men detta kärnkraftsmotstånd lyser med sin frånvaro i MKG.s självpresentation – både på webbplatsen och i sin informationsbroschyr. Vad betyder det? Står de inte för sitt kärnkraftsmotstånd? Vill de inte att detta motstånd ska färga hur omvärlden uppfattar deras argument?

Autenticitet och självbild

Det finns en fjärde parameter, vid sidan av identitet, image och profil – det vill säga vad en aktör faktiskt är, hur den vill uppfattas och hur den de facto uppfattas av omvärlden – och det är hur en aktör uppfattar sig själv.

Om den bild en aktör förmedlar om hur den uppfattar sig själv, inte stämmer med vad den är eller hur den vill uppfattas, kan även detta vara ett tecken på bristande autenticitet.

Retorikern David A Ling analyserade 1970 ett tal som senator Edward Kennedy höll 1969, efter det att Kennedy kört av vägen vid Chappaquidick, i närheten av Cape Cod på amerikanska östkusten.³⁰

---

³⁰ Foss, s. 464 ff

Olyckan, där Kennedys sekreterare *Mary Jo Kopechne* omkom, blev föremål för omfattande spekulationer, bland annat om huruvida Kennedy själv hade orsakat olyckan för att bli av med Mary Jo, som var gravid. Edward Kennedy som kandiderade till posten som USA:s president höll på att förlora hela sin politiska karriär. För att göra slut på spekulationerna och ryktesspridningen, höll Kennedy ett radiosänt tal, där han tog på sig skulden för att han lämnat platsen för olyckan.

I talet beskrev han sig som offer för omständigheterna, och antydde att det skulle vila en förbannelse över familjen Kennedy. Samtidigt påstod han att han tog fullt ansvar för olyckan och att det inte fanns några ursäkter för att han inte rapporterade den till polisen på en gång. Han sa att han nu själv måste avgöra om han skulle avgå som senator, samtidigt som han sa att hans öde låg i hans väljares händer – om de tänkte lyssna på elakt förtal så kunde han inte sitta kvar.

Det fanns alltså diskrepanser inom talet när det gällde hur han såg på sig själv: offer eller agent? Den som var utsatt för förtal och förbannelser, eller den som var i kontroll och fattade beslut.

Ling konstaterade i sin analys att Kennedy sannolikt hade räddat sin senatorspost genom att i detta tal framstå som offer, inte smitare eller i värsta fall mördare. Ling förutspådde vidare att Kennedy efter detta tal aldrig skulle kunna bli president. En president måste ha kontroll över situationen, en president kan inte vara offer för omständigheter.

Ling fick rätt. Kennedy behöll sin senatorsplats, men han blev aldrig president.

Just den modell han använde kallas för den pentadiska, (från grekiskans penta, fem). Denna analysmodell visar vad som är berättelsens motor: den som handlar, handlingen, scenen, syftet eller redskapen. Är talaren ett offer för omständigheter eller har hon kontroll? Med hjälp av denna analysmodell kunde Ling se att Kennedys berättelse framställde honom som ett offer och inte den som kontrollerade händelserna – samtidigt som han påstod sig vara ansvarig för sina handlingar, för olyckan och dess konsekvenser.

En pentadisk analys, eller dramatistisk som den också kallas, kan alltså säga något om hur aktörerna ser inte bara på omvärlden, utan även på sig själva.

Berättelseanalys

Det finns många sätt att retoriskt analysera argumentation, och de värderingar som kan ligga bakom. Berättelseanalysen som metod visar hur vi strukturerar och förstår händelser och upplevelser.³¹

*A narrative, as a frame upon experience, functions as an argument to view and understand the world in a particular way, and by analyzing that narrative, the critic can understand the argument being made and the likelihood that it will be successful in gaining adherence for the perspective it presents.*³²

Berättelseanalys som metod och inriktning finns inom ett antal olika discipliner inte minst inom litteraturvetenskapen. Från det litteraturvetenskapliga fältet kom Kenneth Burke, som introducerade den typ av berättelseanalys som nyss nämnts i fallet senator Kennedy, den pentadiska, eller den dramatistiska.³³

En klassisk dramatisk berättelsen handlar om *någon som vill något, och som agerar för att nå dit*. Den handlar alltså om motiv och handlingar, och Dramatistisk analys är enligt Sonja Foss: ”... particularly useful for answering questions about rhetors’ motives or their attempts to structure audiences’ perceptions of situations.”³⁴

Detta bör alltså kunna säga oss något om aktörernas agenda: vad de oavsiktligt säger om sig själva när de berättar något om omvärlden.

Analysen sker i två steg: först identifieras de fem termerna agent, scen, medel, syfte, handling, i texten, vilket ger en överblick över hur talaren ser på en specifik situation.³⁵ Därefter undersöker man om någon eller några termer dominerar – för att se om det i talarens berättelse finns exempelvis orsak-verkanrelationer mellan olika termer. Hur påverkar ett visst element de övriga elementen i berättelsen? Vilken term är central? Och vad säger det om talarens världsuppfattning och självbild?

---

³¹ Foss, s. 399

³² Foss, s. 400

³³ Burke, A Grammar of motives, A rhetoric of motives

³⁴ Foss, s.458

³⁵ Foss, s. 459

Låt oss titta på respektive huvudaktörs återgivande av nya forskningsrön om kopparkorrosion.

Udda eller unika forskningsrön?

Dramatistisk analys av två texter om kopparkorrosion

Första steget i den dramatistiska analysen är alltså att identifiera hur agent, handling, syfte medel och scen uttrycks i texten. Utöver dessa termer väljer jag i denna rapport att lyfta fram en till: objektet för handlingen (som i Burkes modell ingår i handlingen): alltså, vem som utsätts för eller är föremål för en handling. Detta eftersom jag uppfattar det som särskilt klargörande när det gäller hur talaren ser på verkligheten och sin egen roll.

Innan vi undersöker texterna om kopparkorrosion, kan vi kasta ett öga på aktörernas självpresentation igen, nu med dramatistisk blick.

I bägge fallen är respektive aktör själv agenten, som man kan förvänta sig i en självpresentation. I detta fall har de dessutom samma syfte (uttryckt på lite olika sätt): att hitta/bidra till att hitta den långsiktigt bästa metoden att slutförvara kärnavfall.

Däremot skiljer de sig är när det gäller handling, medel och scen:

SKB:s handling är att ta hand om avfallet från de svenska kärnkraftsverken. Deras medel är en arsenal av ”metoder, anläggningar och forskning”, på en internationell arena.

MKG:s handling är att bevaka och granska kärnkraftsindustrin. Deras medel är att medverka i det inledda MKB-samrådet, bistå medlemsföreningarna med underlag för deras verksamhet och på andra sätt verka för att det på lång sikt miljö- och hälsomässigt bästa omhändertagandet av avfallet kommer till stånd, på en lokal arena.

Ser vi på objektet för handlingen blir det ännu tydligare: SKB:s objekt är kärnavfallet, MKG:s objekt är kärnkraftsindustrin – vilket också uttrycks när Johan Swahn från MKG säger så här i den offentliga utfrågningen³⁶

- Vi märker ju från MKG:s sida att industrin inte alltid gör som vi säger. Det skapar problem. Vem ska då göra det om inte industrin gör det?

---

³⁶ Råutskrift, s. 7

Vi återkommer till denna självpresentation efter analysen av respektive aktörs presentation av någonting annat än dem själva: nya forskningsrön om kopparkorrosion.

SKB om kopparkorrosion

Den kvarstående intrycket efter att ha läst och analyserat SKB:s text, är att SKB är part i ett mål. De är först objekt (närmast offer) för uppmärksamhet i media, beroende på forskningsrön som lagts fram av tre forskare. Sedan är de själva agenter i försöken att misskreditera motpartens teorier.

Detta skulle inte vara särskilt anmärkningsvärt om inte SKB presenterar sig själva som Sveriges största miljöprojekt, med huvudsyfte att hitta den långsiktigt bästa lösningen för kommande generationer. I sådant fall borde inte SKB vara part i ett mål som handlar om nya forskningsrön, utan de skulle välkomna dessa rön – innan de gick vidare med att förutsättningslöst undersöka om teorierna håller eller ej. (SKB hävdar visserligen att de redan gjort detta, för ett antal år sedan, och då avvisat rönen som enstaka, omöjliga att återskapa och därför utan bäring på den slutförvarsmetod de själva förespråkar. Men eftersom rönen nu faktiskt i någon form återskapats, finns det kanske ändå anledning att inte avfärda dem alltför snabbt?)

Störst roll i SKB:s text spelar agenten, framför allt de själva, men även media och forskarna bakom de nya rönen om kopparkorrosion. Objekt är i början av texten SKB själva, hela anslaget i textens början är att SKB blivit objekt för uppmärksamhet i media. Därefter är objektet forskningsrönen, eller teorin som de kallas i resten av texten, samt enskilda påståenden och delar av teorin. Mot slutet är återigen SKB, eller rättare: SKB:s vetenskapliga bedömningar, objekt.

Handlingen är SKB:s försök att återupprepa experimentet utan att lyckas, misslyckande med att verifiera teorin, analyserande av konsekvenserna av att vätgas ”mot förmodan” skulle bildas på detta sätt (här finns en underliggande handling: SKB förmodar att vätgas inte skulle bildas på detta sätt), påvisandet att det skulle bli så små mängder vätgas som bildas att det inte påverkar kapselns livslängd, dragande av slutsats, inlämning av forskningsprogram.

I SKB:s text spelar scenen bara en liten roll, och då endast tiden: de senaste dagarna, för 20 år sedan, 28 september. Tiden anges för att visa att forskningsrönen har lett till uppmärksamhet de senaste dagarna (det vill säga: är en nyhet) och att forskningsrönen i själva verket är gamla (20 år). Till sist att SKB:s senaste forskningsrapport lämnades in 28 september (det vill säga är färsk och up to date.)

Vad säger denna analys om SKB:s autenticitet?

Den bild av SKB som tonar fram i just denna text om kopparkorrosion stämmer inte särskilt bra med den bild de ger av sig själva i sin självpresentation. Här finns en diskrepans, och härvidlag förefaller de inte vara autentiska.

Vad är SKB:s verkliga roll? Är det att vara Sveriges största miljöprojekt, eller att vara part i målet när det gäller att hitta ett slutförvar? Är deras uppgift främst i relation till sina huvudmän, kärnkraftsindustrin, eller i relation till ”kommande generationer”?

Vi kan inte säga mycket om SKB:s autenticitet baserat på en enda text, men studiet av en text ger fingervisningar om vad vi kan leta efter i andra texter, och andra artefakter.

Med detta i minnet går vi vidare och ser på MKG:s rapportering av samma händelse, innan vi närmare diskuterar analysens implikationer för aktörernas autenticitet.

MKG om kopparkorrosion

MKG:s text ger intrycket att MKG ser sig själva som David mot Goliat (kontrollmyndigheten och kärnavfallsindustrin). Det beror bland annat på att industrin och myndigheterna vid ett par tillfällen slås ihop till en agent i MKG:s text, och att MKG ställer sig på den, i detta drama, svaga partens sida: de tre forskarna.

Även i MKG:s text spelar agenten störst roll, framför allt de själva (elva gånger), tätt följda av forskartrion (nio gånger). MKG delar alltså sin huvudroll i texten med forskartrion. MKG:s handlingar gäller genomgående att ta in och förmedla information. De anser, har skrivit ett brev, publicerar, konstaterar, kontaktar, studerar, förstår. Forskartrions handlingar är att de anser, har publicerat, väckt intresse, skrivit brev, funnit, upprepat, bemöter.

I MKG:s text är Industrin agent fyra gånger och myndigheterna tre gånger, vid två tillfällen sammanslagna med industrin. Objektet för dessas handlingar är uteslutande forskningsrönen, och deras handlingar är att de påstår, inte behöver ta hänsyn till, kommenterar.

MKG själva är inte någonstans i sin text objekt för någon annans agerande, vilket ger ett visst intryck av integritet. Istället är det myndigheten, SKI, som är objekt för MKG:s och forskarnas skrivelser och frågor, och för MKG:s rekommendation att utreda frågan ytterligare och stärka förtroendet för sitt oberoende gentemot industrin. Industrin är objekt för MKG:s förfrågningar om att få ta del av resultatet av deras studier, men i denna text spelar myndigheterna en mer framskjuten roll för MKG:s intresse.

Vad säger denna analys om MKG:s autenticitet? Låt oss gå tillbaka till MKG:s självpresentation. I denna är MKG:s roll att arbeta med att bevaka och granska kärnkraftsindustrins projekt att finna en metod och plats för att slutförvara det radioaktiva avfallet från kärnkraftverken.

”MKG tar inte ställning till vilken metod som slutligen ska användas för slutförvar av högaktivt kärnkraftsavfall. MKG förordar inte en viss metod men vill att den långsiktigt miljömässigt bästa metoden ska användas på den för den metoden miljömässigt bästa platsen. Därför måste alternativ som har förutsättningar att vara långsiktigt miljömässigt bättre utredas ytterligare.”

Detta stämmer bra både med dramaturgin och innehållet i texten om kopparkorrosion, även om det i denna alltså framför allt är myndigheten som är objekt för MKG:s intresse.

MKG:s uttalade roll i sin självpresentation stämmer väl överens med den roll som träder fram i deras text om något annat, nämligen om kopparkorrosion.

David mot Goliat? Några reflexioner om ordval och autenticitet

Det går knappast att lämna texterna om kopparkorrosion utan att åtminstone nämna ordval.

Redan rubriken ”Udda forskningsrön om kopparkorrosion” ger uppfattningen att SKB avfärdar de nya rönen om kopparkorrosion: forskningsrönen är udda, vilket är en förminskande term i de flesta sammanhang. En mer neutral term är *enstaka*, en positiv term skulle kunna vara *unik*, eller i nyhetssammanhang: *oväntad*. På ett mycket tidigt stadium i texten får man som läsare intrycket av att SKB försöker slå ner på dessa nya forskningsrön, snarare än att välkomna dem.

MKG använder försiktigare, inte lika kategoriska, formuleringar, de talar exempelvis om att forskningsrönen MKG skriver att frågan om *kan* vara en viktig fråga, och har rönt ett *visst* intresse i media.

MKG:s text är dessutom något mer innehållsrik, den innehåller visserligen gott om upprepningar, men den innehåller också betydligt fler specifika uppgifter, exempelvis vem som gjorde de ursprungliga rönen om kopparkorrosion, och mer precist när de gjordes. (Inte för 20 år sedan som i SKB:s text, utan 1990, alltså för mindre än 18 år sedan, när dessa texter skrevs.)

Två kommentarer behöver göras när det gäller både dramaturgin och formuleringarna i texterna:

1. Man kan här inte bortse från *ethos* och personlighet hos dem som har skrivit texterna – och här är vi tillbaka till diskussionen om *vem* det är som är aktör: enskilda individer eller organisationer. Sannolikt speglar dessa texter de enskilda individer som har skrivit dem, men texterna ingår i respektive organisations officiella kommunikation, som då får sägas stå för kommunikationen.
2. Här behöver vi också ställa frågan hur mycket av en aktörs material man behöver studera för att kunna säga något om dess autenticitet? När enskilda representanter för en organisation får stor betydelse för utformningen av specifika texter, kanske det trots allt inte säger så mycket om organisationens autenticitet? Men dels måste man se officiell kommunikation som godkänd av organisationen, som alltså står för dess

innehåll och formuleringar. Dels räcker det ofta med en kontakt, en kommunikationssituation för att omvärlden ska bilda sig en uppfattning om en aktör. Denna uppfattning kanske inte är den korrekta, den kanske felaktigt speglar enskilda individers ethos mer än organisationens, men en nyhetsartikel, ett debattinlägg, en intervju med en av organisationens nyckelpersoner kan räcka för att påverka opinionen. Och därför är autenticiteten i organisationens kommunikation viktig i varje enskilt fall.

Sammantaget tycks SKB i just denna kommunikation vara mindre autentiska, mindre trogna sin kommunicerade roll, än MKG. Men man behöver undersöka en större mängd texter för att kunna säga något mer specifikt. (Dessutom kan de under alla omständigheter mycket väl vara autentiska i förhållande till sin verkliga roll, om denna är att företräda industrins intressen i kärnavfallsfrågan. Men då är de inte autentiska i sin självpresentation.)

Som jag tidigare har konstaterat tror jag dock inte att denna möjliga skillnad i autenticitet egentligen bör ha någon konsekvens för resultatet av genomlysningen. Däremot har den betydelse i det oförmedlade mötet mellan aktörerna och deras målgrupper, där upplevd autenticitet kan få avgörande betydelse för hur människor uppfattar respektive aktörs trovärdighet.

Konsekvenser för aktörernas ethos och trovärdighet

Aristoteles talade om tre viktiga kriterier för att skapa förtroende: sunt förnuft, dygd och välvilja.³⁷

I den text vi har studerat etablerar MKG ett starkare ethos än SKB, genom att vara ödmjukare, utförligare i sin information, och sannare mot sin kommunicerade roll.

Detta kan komma att bli till förfång för SKB den dag media får upp ögonen för kärnavfallsfrågan på allvar. David mot Goliat, den lilla ödmjuka mot den stora arroganta, är ett älskat tema i nyhetsmedia, som ofta påstår sig stå på den svagas sida.

Samtidigt tycks SKB åtnjuta förtroende hos kontrollmyndigheterna:

I frågan om slutförvar av använt kärnbränsle fanns, som nämnts i avsnittet om aktörer ovan, vid tiden för utfrågningen om djupa borrhål, två kontrollmyndigheter: SSI (Statens strålskyddsinstitut) och SKI (Statens kärnkraftsinspektion). Dessa två myndigheter deltog båda under den offentliga utfrågningen om djupa borrhål, och var tillsammans med SKB och MKG representerade i panelen under slutdebatten.

Så här sa till exempel SSI:s representant Björn Dverstorp³⁸, strax före diskussionen om dold agenda, som återgivits ovan.

”Tittar man i SKB:s senaste säkerhetsanalys så noterar man att det finns ett antal kapselpositioner där bufferten bara försvinner, den spolats bort, och kapseln rostar sönder och radionuklider läcker ut. Detta är något som vi inte hört talas om tidigare i SKB:s modelleringar och redovisningar. Detta visar att SKB har en öppen och ärlig ambition när det gäller att plocka fram osäkerheter.”

Det förtroende som SKB åtnjuter från den statliga kontrollmyndigheten, kommer sannolikt att på ett positivt sätt färga dess ethos även i relation till andra aktörer, inte minst politiska beslutsfattare.

---

³⁷ McCroskey and Young, s. 24

³⁸ Råutskrift s. 5

Dessutom kan det mycket väl vara så att SKB, i många politiska beslutsfattares ögon, har ett starkt ethos med utgångspunkt i deras faktiska identitet och roll: det vill säga i det faktum att de till största delen ägs av Vattenfall, som i sin tur är statligt ägt, att det i SKB:s roll ligger att göra miljökonsekvensbeskrivningar, att de har stora resurser för att göra detta och att de har hållit på med sina undersökningar under många år.

Detta förtroende, även om det bygger på SKB:s verkliga identitet och roll, bör inte färga bedömningen av SKB:s analyser och argumentation. Sakargumentationen måste bedömas fristående. Genomlysningens framgång beror på medverkandes beredvillighet att acceptera att ethosfaktorer spelar stor roll vid bedömningen av argument, och strävan efter att minska dessas betydelse.

Det är här som Kärnavfallsrådet och genomlysningens programmet kan bidra på ett unikt sätt, nämligen att klargöra argumentationen och balansera ethosfaktorers annars överväldigande betydelse.

Slutsats

Del 3 av denna rapport har undersökt begreppet autenticitet. Ett av syftena har varit att förstå begreppet autenticitet – vad innebär begreppet, vems autenticitet talar vi om och vilken roll spelar autenticitet (i genomlysningens programmet förstudie definierad som frånvaro av dold agenda) för aktörernas trovärdighet.

Slutsatsen är att autenticitet är ett komplext och svårdefinierat begrepp, som har olika innebörd i olika sammanhang och som måste ställas i relation till något: exempelvis äkthet i förhållande till den egna identiteten eller ärlighet i relation till andra människor.

Eftersom huvudaktörerna på kärnavfallsområdet är organisationer, koncentreras rapporten kring organisationers autenticitet, som här definieras som samstämmighet mellan organisationens verkliga och dess kommunicerade roll. En autentisk organisation är samstämmig i alla sina uttryck: handlingar, verbala budskap och visuell kommunikation.

Autenticitet i denna bemärkelse är en grundförutsättning för transparens. En transparent organisation är genomsynlig: dess kommunikation kännetecknas av klarhet och begriplighet,

vilket i sin tur kräver samstämmighet mellan verklig och kommunicerad roll (liksom mellan handling, verbala budskap och visuell kommunikation).

En autenticitetsanalys kan därför både användas för att bedöma andra organisationer för att analysera och öka den egna organisationens transparens och därmed trovärdighet.

Källor och referenslitteratur

Alcorn, Jr, Marshall W. (1994) "Self-structure as a rhetorical device: modern ethos and the divisiveness of the self" i Baumlín, James S. & Tita French Baumlín (ed), *Ethos: new essays in rhetorical and critical theory*. Dallas: Southern Methodist University Press.

Andersen, Kenneth & Theodore Clevenger, jr (1963) "A Summary of Experimental Research in Ethos" i *Speech Monographs*, volume 30, 1963: 59-78

Aristotle, *The art of rhetoric*. London (1991): Penguin Books.

Aronson, Elliot (1999) åttonde uppl. *The social animal*. New York: Worth Publishers

Baumlín, James S. (1994), "Positioning *Ethos* in historical and contemporary theory" (1994) i Baumlín, James S. & Tita French Baumlín (ed), *Ethos: new essays in rhetorical and critical theory*. Dallas: Southern Methodist University Press.

Billig, (1996) *Arguing and Thinking. A Rethorical Approach to Social Psychology*. Cambridge: Cambridge university press

Brisset, D., Edgley, C., Life as Theater. (1975) *A Dramaturgical Sourcebook*. Chicago: Aldine Publishing Co.

Burgoon, Judee K. (1976) "The Ideal Source: a Reexamination of Source Credibility Measurement" i *Central States Speech Journal* 27: 200 - 206

Burke, Kenneth (1962) *A Rhetoric of motives*. Berkely and Los Angeles: University of California Press.

Burke, Kenneth (1969) *Grammar of Motives*. Berkely and Los Angeles: University of California Press.

Cassirer, P. (1997). *Huvudlinjer i retorikens historia*. Lund: Studentlitteratur.

Cialdini, Robert B. (1993) 3:e upplagan, *Influence: Science and Practice*. New York: HarperCollins College Publishers

Corbett, Edward P.J. & Robert J. Connors (1999), *Classical Rhetoric for the Modern Student*. Oxford: Oxford University Press.

Field, Syd (1994), *Screenplay. The Foundations of Screenwriting*. 3rd ed. New York: A Dell Trade Paperback

Foss, Sonja (1996), *Rhetorical Criticism. Exploration & Practice*. 2nd ed. Prospect Heights: Waveland Press.

Goffman, Erving (1959), *The presentation of self in everyday life*. London: Penguin Books.

Hart, Roderick P., Daughton, Suzanne (2005) *Modern Rhetorical Criticism* (3 uppl.) Pearson and Allyn and Bacon (kolla upp)

Herman, Luc & Vervaeck, Bert (2005) *Handbook of Narrative Analyses*, University of Nebraska Press

Hovland, Carl I., Janis, Irving L., & Kelley, Harold H. (1953), *Communication and Persuasion: psychological studies of opinion change*. New Haven: Yale university press.

Kierkegaard, Sören (1964), *Antingen – eller*. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Kearns, Michael (1999), *Rhetorical Narratology*, University of Nebraska Press

Miller, William (1980), *Screenwriting for Narrative Film and Television*. London: Virgin Publishing

McCroskey, James C. & Thomas J. Young (1981) "Ethos and credibility: the construct and its measurement after three decades" I Central States Speech Journal, Volume 32, Spring 1981

McCroskey, James C (1966) "Special Reports. Scales for the measurement of ethos.

Oaklander, L. Nathan (1996) *Existentialist Philosophy, An Introduction* (2 uppl.)
New Jersey: Prentice Hall

Rosengren, Mats (2002), *Doxologi. En essä om kunskap*. Åstorp: Rhetor Förlag

Artiklar och rapporter:

Andersson, K., Espejo, R., Wene, C-O. Building channels for transparent risk assessment, SKI Report 98:5, RISCOS pilot study, Stockholm 1998.

Andersson, Kjell, Drottz-Sjöberg, Britt-Marie, Espejo, Raul, Fleming, Patricia Ann, Wene, Clas-Otto: "Models of Transparency and Accountability in the Biotech Age" I: *Bulletin of Science, Technology & Society*, Volume 26, No.1, February 2006, pp. 46-56

Rapport 2007:6 från Statens råd för kärnavfallsfrågor (KASAM)

Djupa borrhål. Ett alternativ för slutförvaring av använt kärnbränsle?
(KASAM) M 1992:A

Otryckta källor:

Andersson, K. and Wene, C-O. (2006), "The RISCOS Model in practice – recent experiences from new areas of application." VALDOR Symposium, Proceedings pp 686-593, Stockholm.

www.skb.se (startside)

www.mkg.se (startside)

Bilaga 1

Ett av Sveriges största miljöskyddsprojekt

SKB:s uppdrag är att här och nu ta hand om avfallet från de svenska kärnkraftverken.

Problemet ska inte lämnas över till kommande generationer.

Det är SKB:s uppdrag att ta hand om avfallet från de svenska kärnkraftverken på ett miljösäkert sätt. Här kan du läsa om de metoder vi använder, våra anläggningar och vår forskning. Vi berättar också om det planerade slutförvaret för använt kärnbränsle.

Just nu arbetar vi med att finna en plats för slutförvaret, med platsundersökningar i Oskarshamn och Forsmark. Slutförvaret ska ligga på cirka 500 meters djup och utformas med naturen som förebild. Det beräknas stå klart omkring år 2018.

SKB:s arbete sker i samråd med staten, berörda kommuner och organisationer och granskas av svenska tillsynsmyndigheter och experter världen runt. SKB har ett stort ansvar som inte ska lämnas över till kommande generationer. Vi ser därför vårt arbete som ett av Sveriges största miljöskyddsprojekt.

Bilaga 2

VÄLKOMMEN TILL MKG

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning

MKG är ett samarbete mellan Naturskyddsföreningen, Naturskyddsföreningen i Uppsala län, Naturskyddsförbundet i Kalmar län, Fältbiologerna och Oss - Opinionsgruppen för säker slutförvaring i Östhammar.

MKG arbetar med att bevaka och granska kärnkraftsindustrins projekt att finna en metod och plats för att slutförvara det radioaktiva avfallet från kärnkraftverken. Det gör vi genom att medverka i det inledda MKB-samrådet, bistå medlemsföreningarna med underlag för deras verksamhet och på andra sätt verka för att det på lång sikt miljö- och hälsomässigt bästa omhändertagandet av avfallet kommer till stånd.

MKG tar inte ställning till vilken metod som slutligen ska användas för slutförvar av högaktivt kärnkraftsavfall. MKG förordar inte en viss metod men vill att den långsiktigt miljömässigt bästa metoden ska användas på den för den metoden miljömässigt bästa platsen. Därför måste alternativ som har förutsättningar att vara långsiktigt miljömässigt bättre utredas ytterligare.

MKG är en ideell förening och finansierar sitt arbete med medel ur Kärnavfallsfonden.

Bilaga 3

Udda forskningsrön om kopparkorrosion

De senaste dagarna har SKB varit föremål för uppmärksamhet i media. Anledningen är en forskartrio som gör gällande att kopparkapslarna skulle kunna korrodera i slutförvaret. Teorin bygger på antagandet att kopparn skulle reagera med rent vatten och korrodera under vätgasutveckling.

Teorin är inte ny utan lanserades redan för cirka tjugo år sedan. SKB gjorde tidigt försök att återupprepa experimentet, utan att lyckas.

Även om teorin inte kunnat verifieras har SKB dock analyserat konsekvenserna av att vätgas mot förmodan skulle bildas på detta sätt, och vad det i så fall skulle innebära för kopparkapseln.

Analysen är att det skulle bli så små mängder vätgas som bildas, att det inte påverkar kapselns livslängd – om man tittar på det som forskarna själva publicerat som utgångspunkt för beräkningen. Vätgas-utveckling är något som SKB räknar med kommer att finnas i små mängder i slutförvaret, av andra orsaker.

En slutsats som SKB har dragit är att det eventuella tillskott som, enligt teorin, skulle komma från kopparn inte skulle hota kapselns livslängd och därmed inte heller förvarets säkerhet.

Alla vetenskapliga bedömningar som SKB gör är föremål för återkommande granskning. Statens kärnkraftinspektion (SKI) är den tillsynsmyndighet som yttrar sig över våra forskningsprogram som lämnas in vart tredje år. I dessa ingår bland annat våra slutsatser kring kopparkorrosion.

Det senaste forskningsprogrammet lämnades in den 28 september.

Bilaga 4

Svenska forskare: Korrosion av koppar hotar slutförvaret

-> MKG skriver till SKI

Tre svenska forskare anser att korrosion av koppar i syrefritt vatten kan vara ett hot mot det slutförvar för använt kärnbränsle som industrin vill bygga. De har publicerat en vetenskaplig artikel med resultaten av nya undersökningar. Publiceringen av uppgifterna har väckt visst medieintresse. Forskarna har skrivit ett brev till myndigheten Statens kärnkraftinspektion, SKI, för att fråga hur myndigheten ska hantera denna frågeställning. Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, anser att frågan om hur kopparkorrosion i syrefritt vatten kan hota den långsiktiga säkerheten av ett slutförvar av den typ industrin vill bygga måste undersökas ytterligare. MKG har skrivit ett brev till SKI för att markera vikten av att denna fråga utreds ytterligare.

Tre svenska forskare (Peter Szakálos, Szakálos Material Science AB, Gunnar Hultquists, Kungliga tekniska högskolan, KTH, och Gunnar Wikmark, Advanced Nuclear Technology) har upprepat ett försök som ursprungligen gjordes i början av 1990-talet av Gunnar Hultquist och som pekade på att koppar kan korrodera ("rosta") i vatten som inte innehåller syre. Vid den tidpunkten menade kärnkraftsindustrins kärnavfallsbolag Svensk Kärnbränslehantering AB, SKB, och myndigheten Statens kärnkraftinspektion, SKI, att resultaten inte kunde upprepas (t ex genom att hänvisa till SKI Rapport 95-72 av Kenneth Möller vid dåvarande Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut SP). Frågan skulle därmed inte vara något som det behövdes ta hänsyn till vid säkerhetsanalysen av kopparkapslarna i ett slutförvar av den typ som industrin vill bygga.

De tre forskarna har nu i en ny experimentanläggning funnit att de ursprungliga uppgifterna kan vara riktiga och har publicerat sina resultat i den vetenskapliga tidskriften *Electrochemical and Solid-State Letters* (vol 10, nr 11 ss C63-C67). För att bekräfta dessa försök behövs ytterligare studier av andra forskare. De svenska forskarna har skrivit ett brev till SKI för att fråga hur myndigheten ska hantera denna frågeställning. Brevet som innehåller forskarnas artikel finns nedan tillsammans med SKI-rapporten från 1995.

De tre forskarnas upptäckt har väckt visst mediainteresse med artiklar i *Dagens Industri* och *Svenska Dagbladet* samt ett inslag i *SVT Nyheter*. Även dessa finns nedan. Medieintresset har lett till att industrin på sin hemsida kommenterat forskarnas rön. Forskarna bemöter dessa kommentarer i en bilaga i sitt brev. Miljöorganisationerna kärnavfallsgranskning, MKG, konstaterar att forskarna indirekt ifrågasätter att SKI och industrin tidigare avfärdade frågan genom hänvisning till SKI-rapporten (95-72) eftersom forskarna menar att rapporten i själva verket visade att Hultquist hade rätt i sitt ursprungliga experiment.

På industrins hemsida hänvisas även till egna studier som industrin tidigt ska ha utfört för att undersöka korrosion av koppar i syrefritt vatten. MKG har kontaktat industrin för att få ta del av resultatet av dessa studier. Uppdatering 071024: Korrespondens mellan MKG och industrin i denna fråga finns som fil nedan. Industrin hänvisar till en egen rapport SKB TR 88-17 "On the corrosion of copper in pure water" och två artiklar i *Corrosion Science* från 1987 och 1989.

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, har studerat det material som finns tillgängligt i frågan och konstaterar att frågan om korrosion av koppar i syrefritt vatten kan vara en viktig fråga för den långsiktiga säkerheten av ett slutförvar av den typ industrin vill bygga (KBS-systemet). Korrosionshastigheten är temperaturberoende och temperaturen på kopparkapslarna är hög de första tusentals åren. Detta skulle innebära att högre krav måste ställas på lerbarriären i systemet – en barriär vars hållbarhet ännu inte är säkerställd. Alternativt måste kopparkapslarna skyddas med ytterligare en barriär, t ex ett lager av guld.

I sin granskning av denna fråga har MKG förstått att det är ont om från kärnkraftsindustrin oberoende experter på kopparkorrosion i världen. MKG har haft kontakt med den amerikanske korrosionsforskaren professor Digby D Macdonald vid Pennsylvania State University och han säger följande i ett e-postmeddelande:

"Thermodynamically, [the corrosion of copper in completely de-oxygenated water] is predicted to occur under certain circumstances and, indeed, I have taught that to my class in electrochemistry for many years. I do that on the basis of Pourbaix diagrams, so that I am not surprised at the findings of Dr. Szakálos, et. al. It is really a matter of the redox potential, the concentration of Cu(+), and the pH. These same parameters also explain why copper is found in the native state in certain parts of the world."

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning, MKG, har skrivit ett brev till myndigheten Statens kärnkraftinspektion, SKI, där föreningen där föreningen markerar vikten av att denna fråga utreds ytterligare. MKG framför i brevet att det är viktigt att förtroendet för myndighetens oberoende ställning inom kärnavfallsområdet i förhållande till kärnkraftsindustrin stärks genom ett kraftfullt agerande i denna och andra frågor där industrin visar sitt ointresse för att genomföra egna undersökningar.

I brevet ställer MKG följande frågor:

1. Hur avser myndigheten Statens kärnkraftinspektion, SKI, agera så att frågan om hur korrosion av koppar i syrefritt vatten skulle kunna påverka den långsiktiga säkerheten av ett slutförvar av den typ som industrin vill bygga utreds tillräckligt grundligt? Hur kommer frågan att hanteras i myndighetens granskning av industrins säkerhetsanalys SR-Can och forskningsrapport FUD-2007?
2. Kommer SKI att genomföra en oberoende utredning av frågan om korrosion av koppar i syrefritt vattenutgående från det nuvarande kunskapsläget?
3. Kommer myndigheten att arbeta för att av industrin oberoende forskning görs för att bekräfta eller avfärda de senaste rönen rörande korrosion av koppar i syrefritt vatten?

Kan SKI agera så att resultaten av de studier av frågan som industrin säger sig ha gjort blir offentliga?

MKG:s brev till SKI finns nedan.